

Aure kommune
Barnehagene

HANDLINGSPLAN MOT MOBBING

For barnehagene i Aure kommune

Utarbeidet av styrerne i barnehagene og Barnehageenheten mai 2015

Godkjent i barnehagenes SU _____

Innhold

Forord	3
Hovedmål	4
Delmål	4
Hva er mobbing?	4
Dette ønsker vi for barna i våre barnehager	5
Konkrete tiltak mot mobbing i barnehagen	6
Dette gjør vi i forhold til barna:	6
Dette gjør vi i forhold til de voksne i barnehagen:	7
Dette gjør vi i forhold til foreldrene til de involverte barna:	7
Dette gjør vi i forhold til foreldre til alle barn:	8
Skjemaer	9
Mal for referat fra møte vedrørende mobbing i barnehagen	10
Sjekkliste : De voksnes forhold til barna i barnehagen	11
Sjekkliste: Miljøet i barnehagen	12
Litteratur for barna	15
Litteratur for de voksne:	15
Referanseliste	16

Forord

I de senere år har det vært mye forskning rundt barn og mobbing, både i skole og barnehage.

Det har vært diskusjoner om vi kan kalle det for mobbing så langt ned som i barnehagealder. Nyere forskning gir oss klare holdepunkter på at mobbing i barnehage finnes. Vi har mye kunnskap om hva barn trenger, og spesielt betydningen av trygghet som base for en positiv sosial, følelsesmessig og kognitiv utvikling. Når barn blir utsatt for gjentatte negative handlinger fra voksne eller andre barn, er barnehagen et utrygt sted å være.

Barn kommer til barnehagen med ulike forutsetninger. De kommer fra ulike familier med forskjellige holdninger og handlinger som har gitt barna de første erfaringer i forhold til trygghet og utrygghet. Noen barn finner seg raskt til rette og oppnår god kontakt med andre barn og voksne. Andre er mer engstelig og trenger mye støtte for å bli trygge i barnehagen. Noen er stille og trekker seg tilbake i lek, aktiviteter, måltid og tør ikke si fra at de ønsker støtte. Noen trer mer klart frem og tar den plassen de trenger og tør si fra når det trengs.

Dette betyr at de voksne må være opptatt av inkludering av alle barn i gruppa. Et inkluderende barnesyn vil si at voksne ikke må unnlate å se barn som utsettes for negative handlinger fra andre barn og voksne, og at de må handle. De voksnes oppmerksomhet må skjerpes inn mot lek og samspill slik at ingen blir «borte» i en hektisk hverdag.

Ledelse innebærer et åpent og kritisk blikk på strukturer, aktiviteter, frilek kontra styrt lek, de voksnes observasjonsevne og relasjonskompetanse. Dette skal være en del av den profesjonelle barnehagens hverdag.

Hovedmål

Alle barnehager i Aure har nulltoleranse mot mobbing.

Barn skal ikke oppleve systematisk plaging eller fornedring over tid.

Delmål

Alle ansatte i både kommunale og private barnehager skal jobbe aktivt for å opprettholde et mobbefritt oppvekstmiljø i barnehagen.

- De voksne arbeider for at barna skal oppleve et godt psykososialt miljø i barnehagen. Barnehagene i Aure jobber aktivt med sosial kompetanse bygd på det metodiske opplegget: Mitt valg.
- Det er ikke toleranse for krenkende handlinger mot barn og voksne i våre barnehager.
- Øke de voksnes kunnskap om hvordan vi kan forstå og forebygge mobbing. Våre barnehager har voksne som ser og handler.
- Legge til rette for et godt samarbeid med foreldre/foresatte angående mobbing.

Hva er mobbing?

Mobbing oppstår når en person opplever negative handlinger fra andre. Denne kan komme fra enkeltpersoner og fra en gruppe. Handlingene må gjentas over en viss tid, og det er et skjevt maktforhold mellom den/de som blir mobbet og den/de som utfører handlingen.

Mobbing kan arte seg som fysisk/psykisk plaging, trakassering, trusler, erting, håning, negativ omtale/tiltale, utestenging og/eller ignorering over tid.

Mobbing trenger ikke bare skje mellom to individer. Den kan også utføres av en gruppe. Da mest som utestenging eller trakassering. Her vil barna ha forskjellige roller som «medhjelpere» og «støttespillere» til den/de som mobber.

Vilkårlig erting, enkeltepisoder med konflikter eller slåssing, enkelttilfeller av utestenging m.m er ikke mobbing. Dette er noe som kan forekomme i barnas lek, og som oftest ordnes dette opp i etter hvert og uten problemer for noen av partene.

«Eksempel: Når et barn sier eller gjør noe og ser at det andre barnet blir lei seg og dermed stopper med det han/hun sier eller gjør, er det ikke mobbing. Det er derimot mobbing hvis barnet utnytter gråten eller sårbarheten og fortsetter sin atferd. Alle barn reagerer forskjellig». (Senter for atferdsforskning).

Dette ønsker vi for barna i våre barnehager

- Voksne er til stede for barna.
De har en anerkjennende holdning; væremåten er preget av aksept og toleranse, lytting og forståelse. Alle barn opplever at de blir sett og tatt på alvor.
  - *Lytting:* Vi lytter bak ordene og tar inn både det verbale og non-verbale språket, dropper ferdige svar og alle «bør» og «må».
  - *Forståelse:* Om å forstå det barnet tenker og barnets indre opplevelse, den voksne skal ikke definere hvordan barnet opplever situasjonen.
  - *Aksept og toleranse:* Dette handler om at vi møter den andre med en ikke-dømmende holdning. Voksne skal regulere og korrigere, men ikke ut fra egne forutinntatte meninger og holdninger.
  - *Bekreftelse:* Den voksne bekrefter både ordene og følelsene barnet formidler. Å skru på et empatisk ansikt er ikke nok. Vi viser gjennom ord og mimikk at vi vil gjøre så godt vi kan for å komme barnet i møte. Dette må ikke misforstås slik at vi skal være enig i alt som sies. Vi kan forstå et behov uten å måtte tilfredsstille det.
- Trygghet preger leken og hverdagsaktivitetene.
I forhold til mobbing er barnehagebarn fullstendig avhengig av kompetente voksne. Den voksne hjelper og støtter enkeltbarnet. Fokus er å være der barna er. Den voksne ser og handler. Den voksnes oppmerksomhet rettes mot barnets fokus enten det er i handling eller følelser. Det handler om å åpne opp for barnets initiativ, følge det, anerkjenne og lede barnet på en varm og tydelig måte.
- Alle er velkommen og skal føle seg inkludert.
De voksne er aktive og positive relasjonsbyggere. De gir oppmerksomhet til alle og framsnakker barn og voksne. De voksne er gode observatører.
- Det er regler for hvordan vi er mot hverandre.
De voksne skal være gode rollemodeller. Det er samsvar mellom det vi sier og det vi gjør, både med kroppsspråk og i ord. Vi følger noen grunnleggende regler for god folkeskikk: å takke, å dele med andre, å vente på tur, å respektere andres eiendom, å innrømme feil.
Vi øver på sosial kompetanse gjennom det metodiske opplegget: Mitt valg.
  - *Empati og rolletaking:* Evne til å sette seg inn i og vise respekt for andres opplevelser og følelser.
  - *Turtaking:* Det er det første samarbeidet barnet opplever og som legger grunnlag for all senere samhandling med mennesker.
  - *Selvhevdelse:* Evne til å kunne stå for noe, be andre om hjelp og reagere på andres handlinger.
  - *Prososial adferd:* Evne til å dele med andre, hjelpe andre og evne til å være i en gjensidig avhengighet.
  - *Selvkontroll:* Evne til å tilpasse seg fellesskapet og ta hensyn til andre.
  - *Lek, glede og humor:* Det er i lek at glede og humor utvikles. Der glede og humor preger hverdagen i barnehagen, er det godt å være.

- Alle skal ha noen å leke med i løpet av dagen.
De voksne hjelper barn til å ta kontakt og gir de som trenger det kompetanse for å være deltaker i lek. De voksne har et våkent blikk på alle barn, også de stille og «usynlige» barna. De voksne er tilgjengelige for barna og nær deres aktivitet, samtidig som de viser respekt for barnas frilek.
  - *Vennskap:* Alle barn har rett til å oppleve vennskap i barnehagen. Barn blir triste og ensomme av ikke å ha venner. Det handler om voksnes tilstedeværelse og vekslingen mellom å ta kontroll og la barn få prøve seg, hvordan vi legger til rette for lek og samspill.
  - *Samarbeid:* Trygge og varme voksne er opptatt av barnets rett til medvirkning. Da gjelder det å snakke med barnet og ikke til det. Det må også være klart hva som er et voksent ansvar og hva barnet kan involveres i.

Konkrete tiltak mot mobbing i barnehagen

Dette gjør vi i forhold til barna:

- Definerer de barna som er involvert i mobbeepisoden(e).
- Beskriv overfor barna hva du har sett av hendelsen, og vær tydelig på at det er uakseptabel atferd. Hvis den voksne ikke reagerer legaliserer vi mobbing.
- Bekreft barnet positivt når det sier fra at andre eller det selv blir plaget (anerkjennelse).
- Vær tydelig på at det er handlingen til barnet du ikke aksepterer, og ikke barnet som person.
- Rett barnets oppmerksomhet mot hvordan den andre har det. Den voksne forklarer dersom det ikke er tydelig for barnet.
- Understrek at det er det barnet har gjort som er årsak til at den andre er lei seg.
- Forvent at barnet prøver å gjøre det godt igjen, ved for eksempel å gjøre en positiv handling.
- Forklar de andre barna at vi har nulltoleranse for uakseptabel atferd – klart og tydelig uttalt av de voksne.
- Bruk litteratur og drama for å lære de andre å reagere når andre blir plaget:
  - Kjenne seg igjen i mobbesituasjoner
  - Få satt i gang tankevirksomhet rundt mobbing
  - Bearbeide gjennom drama, lek, tegning

- Identifisere seg med positive rollefigurer

Dette gjør vi i forhold til de voksne i barnehagen:

- Informere om/drøfte enkeltepisoder på møtepunkter i barnehagen. Pedagogisk leder har et særskilt ansvar for informasjon og tiltak.
- Sikre at alle ansatte til enhver tid vet hva som er den voksnes ansvar i forhold til holdning og handling når det skjer krenkelser. Pedagogisk leder sørger for at temaet diskuteres jevnlig på avdelingens møter, og styrer sørger for det samme på personalmøter.
- Det forventes at voksne sier fra når barn krenker barn. De voksne er med å opprettholde mobbing ved å ignorere og/eller favorisere barn.
- Konflikter og konfliktløsning ses på som en naturlig og viktig del av barnehagens liv, der personalet har et bevisst forhold til hvordan og når det er nødvendig med støtte fra voksne.
- Ha særskilt fokus på hvilke barn som blir sett av voksne og hvilke som ikke blir det. Observasjon.
- Ha åpenhet og refleksjon rundt voksenrollen, om lekens og humorens betydning i barnehagen som forebyggende tiltak.
- Nærmeste leder veileder voksne som har vært involvert.
- Evaluer praksis slik at de voksne holder fokus på standardene for kvalitet i barnehagen. Pedagogisk leder har hovedansvar for at barnehagens miljø sjekkes jevnlig. Barnehagens miljø sjekkes opp mot standard og praksisbeskrivelser i Kvalitetsutviklingsarbeidet (ROS-analyse) og opp mot andre sjekklister vedlagt denne planen.

Dette gjør vi i forhold til foreldrene til de involverte barna:

- Det må vurderes om vi skal ha separate samtaler med foreldrene til de involverte, eller om saken er av en slik karakter at vi kan ha felles møte.
- Bakgrunnen for møtet forklares.
- Eterspørre hva foreldrene vet om den aktuelle hendelsen.
- Beskrive det som hendte ut fra den voksnes tolkning og barnas opplevelse av hendelsen. Den voksne har samarbeidet med barna slik at den er klar over deres perspektiv.

- Markere at barnehagen og foreldrene har et felles ansvar overfor de involverte barna.
- Avklare hva som skal gjøres videre og hvem som skal gjøre hva.
- Skrive referat og tiltaksplan. Det skal alltid skrives referat fra alle møter som dokumentasjon.
- Avtale eventuelt nytt møte.
- Eventuelt ta kontakt med eksterne hjelpeinstanser hvis det er behov for det.

Dette gjør vi i forhold til foreldre til alle barn:

- Informasjon. Mobbepplanen ligger på Aure kommune sin hjemmeside under Barnehager.
- Tydelige forventninger.

I våre barnehager kan foreldrene forvente at de alltid vil bli tatt på alvor når de tar kontakt for å formidle bekymring for at barnet deres er utsatt for mobbing.

På den annen side vil de ansatte ha forventning til foreldrene om at de sammen med oss ønsker å finne løsninger når deres barn er med på å mobbe andre eller er utsatt for mobbing.

- Mobbing er tema på foreldremøter og foreldresamtaler minst to ganger i året.

Skjemaer

FORPLIKTENDE TILTAKSPLAN for

(barnehagens navn) _____

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRING Signatur og dato
Den som har observert eller observerer mobbing informerer pedagogisk leder/styrer straks. Tas opp på avdelingsledermøtet med konkrete beskrivelser av den voksnes tolkning av situasjonen. Bli enige om tiltak videre.	Den som observerer Alle	
Samtale med de involverte barna ev. alle dersom det synes hensiktsmessig. Barna kommer med forslag til tiltak. Sammenfatt barnas forslag med det personalet har kommet fram til.	Den/de ansatte som står barnet/barna nærmest.	
Foreldrene til den/de som blir mobbet og den/de som mobber blir informert og tatt med på råd (situasjonsavhengig).	Ped.leder/styrer	
Evaluering av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjoner av barna. Samme dag, dagen etter og tett oppfølging første uke. Deretter oppfølging ved behov inn i barnegruppa.	De ansatte som står barna nærmest	
Evaluering på avdelingsmøter etter 1-2 uker. Drøfte ev. nye/endrede tiltak.	Ped.leder/styrer/ øvrige personalet	
Ny(e) samtaler med foreldre/barn etter behov.	Ped.leder/styrer	
Stadig evalueringer til saken er løst	Ped.leder/styrer/ øvrige personalet foreldre/barn	

Sak: _____

Mal for referat fra møte vedrørende mobbing i barnehagen

(Denne skal ligge i barnets mappe med kopi til foresatte)

Møtedato: _____

År: _____

Deltakere på møtet: _____

HVA SAKEN GJELDER (Hendelsesforløp, involverte)	TILTAK som skal iverksettes	ANSVAR

Dato for neste oppfølgingsmøte er satt til: _____

Sted, dato

_____
Underskrift ansatt (ped.leder)

_____
Underskrift styrer

_____
Underskrift foresatte

_____
Underskrift foresatte

Sjekkliste : De voksnes forhold til barna i barnehagen

(Kan gå inn i barnehagens årshjul som en del av de faste prosedyrene to ganger pr. år)

SPØRSMÅL	Ja - alltid	Ja - ofte	Nei - sjelden	Nei - aldri
Er voksne i vår barnehage anerkjennende og støttende i forhold til barnas initiativ?				
Blir alle barn lagt merke til i like stor grad, uavhengig av atferd?				
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet fra oss voksne – mer enn andre barn? (tar for oss alle barna)				
Kan en se at det har blitt et «mønster» i at voksne har lettere for å tro på noen barns forklaring på konflikter enn andre barn i gruppa?				
Er det noen barn i gruppa som vi voksne tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter med enn andre barn? (navn, følg opp)				
Er det noen barn i gruppa vi voksne tar lite kontakt med – og sjelden tar initiativ til aktiviteter med? (navn, følg opp)				
Har vi voksne større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp/hjelpe dem? Blir noen barn raskere avbrutt/avvist av oss voksne enn andre når de tar kontakt med oss? (navn, følg opp)				
Klarer vi å involvere alle barna i fellesskapet – for eksempel i praten rundt bordet ved måltider? (navn, følg opp)				

Sjekkliste: Miljøet i barnehagen

(Kan gå inn i barnehagens årshjul som en del av de faste prosedyrene to ganger pr. år)

SPØRSMÅL	Ja - alltid	Ja - ofte	Nei - sjelden	Nei - aldri
Er miljøet i vår barnehage preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse, varme og respekt?				
Er samspillet barna i mellom preget av likeverdighet og veksling mellom som bestemmer og hvem som til en hver tid får være med?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				

EVALUERING – EGENVURDERING BESTE PRAKSIS

Avdeling:

Egenevaluering for:

Dato:

Aure kommune undertegnet i 2011 et manifest mot mobbing. Barnehagene følger opp gjennom konkretisering av arbeidsmåter.

Fargekoder:

	Gjør dette alltid
	Gjør dette av og til
	Gjør dette sjelden eller aldri

FOKUSTEMA 1/2015: Frilek

INDIKATOR: Voksne er til stede for barna i frileken				
PRAKSIS				
PRAKSIS				
PRAKSIS				

INDIKATOR: Trygghet preger leken				
PRAKSIS				
PRAKSIS				
PRAKSIS				

INDIKATOR: Alle føler seg velkommen og inkludert				
PRAKSIS				
PRAKSIS				
PRAKSIS				

INDIKATOR: Det er regler for hvordan vi er mot hverandre				
PRAKSIS				
PRAKSIS				
PRAKSIS				

INDIKATOR: Alle har noen å leke med i løpet av dagen				
PRAKSIS				
PRAKSIS				
PRAKSIS				

Litteratur for barna

Tor Åge Bringsværd: Karsten liker å danse
Tor Åge Bringsværd: Ruffen – sjøormen som ikke kunne svømme
Tone Lie Bøttinger: Min storebror apen
Paul Leer Salvesen: Fy Fabian
Ann De Bode: Det er alltid meg de skal ta
Lena Klefeldt: Otto og Joppa
Mats Wanblad: Lilleving
Ulf Nilsson: Den lille gutten og løven
Per Christian Jersild: Hymir
Kari Saanum: Herr Alkabars nese
Gunn Britt Sundstrøm: Gutten i supermandrakten
Else Færden: Den stygge drageungen
Birgitta Stenberg: Billy og sinte Lotta
Birgitta Stenberg: Bjørn drar på landet
Gunder Andersson: Martins sommer
Trond Brønne: Petter og månen
Eva Eriksson: Stures nya jakka
Gunilla Bergstrøm: Albert og udyret
Gunilla Bergstrøm: Hvem kan redde Albert Åberg
Ursula Kirchberg: Selim og Susanne
Egon Mathiesen: Katten med de blå øynene
Mette Cecilie Newth: Lille Skrekk

Litteratur for de voksne:

Ingrid Lund: «De er jo bare barn». Om barnehagebarn og mobbing
Kari Lamer: Sosial kompetanse. Teoribok, håndbok
Myrna B. Shure: JEEP (Jeg er en problemløser)
Berit Bae: Det interessante i det alminnelige

Handlingsplan mot mobbing Barnehagene

Reidar Pettersen: Mobbing i barnehagen

Jesper Juul: Det kompetente barnet

Jesper Juul. Fra lydighet til ansvarlighet

Jesper Juul: Diverse videoer

Barne- og familiedepartementet. 2002: Mobbing i barnehagen

Kari Pape: Fra ord til handling – fra handling til ord

Referanseliste

Lund, I. (2014): De er jo bare barn. Om barnehagebarn og mobbing. PEDLEX Norsk skoleinformasjon, Oslo.